

Vlaanderen
is landbouw & visserij

JAARVERSLAG 2019
CONVENANT ENTERISCHE
EMISSIES RUNDVEE

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& **VISSERIJ**

www.vlaanderen.be/landbouw

JAARVERSLAG
CONVENANT
ENTERISCHE EMISSIES
RUNDVEE

Werkjaar 2019 / 23.03.2020

Colofon

Samenstelling
Departement Landbouw en Visserij

Verantwoordelijke uitgever
Patricia De Clercq, Secretaris-generaal

Lay-out
Departement Landbouw en Visserij

U kan onze privacyverklaring terugvinden op www.vlaanderen.be/landbouw/privacy

1 INLEIDING

Op 29 maart 2019 werd het [convenant](#) 'Enterische Emissies Rundvee 2019-2030' ondertekend door de Vlaamse Overheid (Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw en betrokken departementen) en diverse partners uit de agro-voedingsketen.

Deelnemende partijen zijn het Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Belbeef vzw, Belgische Confederatie Zuivel, (BCZ), Boerenbond (BB), Belgian Feed Association (BFA), Federatie van het Belgische Vlees (FEBEV), Bioforum, CRV, Departement Landbouw en Visserij (Dept. LV), Departement Omgeving (Dept. OMG), Fedagrim, Groene Kring, Instituut voor Landbouw- en Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Vlaams Agrarisch Centrum (VAC), Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

De doelstelling van het convenant is om in de rundveesector een reductie van 0,44 MT CO₂-eq van de enterische emissies te realiseren in de periode 2021-2030 als onderdeel van het Vlaams Energie – en Klimaatplan 2021-2030 en dit ten opzichte van de enterische emissies in 2005.

Ondertekenaars van het convenant verbinden er zich toe om in eerste instantie een actiekader op te maken (Artikel 6 van het convenant) en daarbinnen concrete maatregelen uit te werken die ook daadwerkelijk in de sector uitgerold kunnen worden. Deze maatregelen dienen rekening te houden met de specifieke overwegingen (eigenheid van de sector, socio-economische impact, ...) zoals aangeduid in artikel 2 en artikel 6 van het convenant.

De hierboven geciteerde ketenpartners en stakeholders zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep (opvolging en sturing) en de diverse werkgroepen (uitwerken concrete maatregelen). De werkgroepen hebben de opdracht om concrete maatregelen uit te werken rond een specifiek thema. Maatregelen dienen voldoende divers te zijn zodat ze rekening houden met de diverse veehouderijsystemen in Vlaanderen en zodat bedrijfsleiders zelf de keuze kunnen maken binnen hun bedrijfsvoering. Er is binnen de werkgroepen tevens ruimte om beroep te doen op kennis en advies van externe experts.

In het convenant is voorzien dat een eerste evaluatie en eerste lijst van potentieel implementeerbare maatregelen beschikbaar is vanaf 1 januari 2020. Nadien wordt de lijst jaarlijks geactualiseerd, of vaker indien de stuurgroep dit nodig acht.

De werking wordt jaarlijks geëvalueerd wat betreft de uitvoering van het actiekader. Vanaf 2021 volgt een tweejaarlijkse evaluatie van de broeikasgasemissiereductie.

Het convenant start op 29 maart 2019 en eindigt op 29 maart 2030.

////////////////////////////////////

2.2.1 WG Marktevolutie van de rundveehouderijsector

Voorzitter van de werkgroep is het Dept. LV.

De werkgroep is tweemaal samengekomen.

De werkgroep monitort de ontwikkeling van de rundveestapel (aantallen dieren) en bekijkt welke invloed dit heeft op inspanningen die de sector moet leveren.

De werkgroep maakt tevens een analyse van (internationale) invloedfactoren/gebeurtenissen die kunnen inspelen op de (evoluitie van de) grootte van de veestapel in Vlaanderen.

Voorbeelden van factoren en gebeurtenissen zijn de (internationale) zuivel- en vleesmarkt (zuivel- en rundvleespijzen), handelsverdragen (Mercosur, Brexit, ...), het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (uitfaseren zoogkoeienpremie, afschaffen melkquota, ...), vergoeding van klimaatinspanningen, ontwikkeling retailmarkt, dynamiek landbouwbedrijven (ouderdom bedrijfsleiders, ...), consumententrends, , milieubeleid (MAP, herziening van de NER, ...).

Vastgesteld is dat de:

- o melkveestapel toenam met 19% t.o.v. 2007¹ vnl. door afschaffing van de melkquota in 2015. De enterische emissies namen echter toe met 32%, doordat de melkgift per dier hoger werd, wat gekoppeld is aan een hogere uitstoot per dier.
- o vleesveestapel afnam met 21% af t.o.v. 2007, de enterische emissies namen eveneens af met 21%.
- o totale veestapel afnam met 2% t.o.v. 2007. De enterische emissies namen in die periode toe met 7%.

De werkgroep kijkt verder naar de mogelijkheid om de aantallen en bijhorende emissies van dieren verder te differentiëren in de diverse subcategorieën van dieren (vb. jongvee) om rekening te houden met de impact van maatregelen die uit de verschillende werkgroepen komen.

2.2.2 WG Dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau

ILVO is voorzitter van de werkgroep.

De werkgroep is tweemaal bijeengekomen en werkt aan maatregelen die de broeikasgasintensiteit verlagen door in te zetten op verhoogde diergezondheid en productiviteit.

Mogelijke maatregelen met impact op de enterische emissies zijn bv., langleefbaarheid en lager vervangingspercentage, optimale jongvee-opfok en lagere afkalfleeftijd. Dit dient ook samen te gaan met gepaste voedermaatregelen per diercategorie.

---

¹ In de toekomst zullen de cijfers met 2005 vergeleken worden, aangezien dat het algemeen referentiejaar wordt voor niet – ETS sector

Overzicht van maatregelen op 1/1/2020.

<i>WG dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau</i>	
<i>Voorzitterschap: ILVO</i>	<i>Overlegmomenten 2019: 2</i>
<i>Maatregel</i>	<i>Stand van zaken</i>
<i>Optimale jongvee opfok en lagere afkalfleeftijd</i>	<i>Klaar om implementatietraject uit te werken</i>
<i>Langleefbaarheid en vervangingspercentage (betere gezondheid en lagere afvoer)</i>	<i>Klaar om implementatietraject uit te werken</i>
<i>Overbezetting van de stallen tegengaan</i>	<i>Nog niet uitgewerkt in fiche</i>
<i>Droogstandmanagement</i>	<i>Nog niet uitgewerkt in fiche</i>
<i>Kwalitatief veevoeder</i>	<i>Nog niet uitgewerkt in fiche</i>
<i>Sneller slachtrijp krijgen van vleesvee</i>	<i>Nog niet uitgewerkt in fiche</i>

Twee fiches werden overgemaakt aan de stuurgroep:

- **Optimale jongvee-opfok en lagere afkalfleeftijd**

De maatregel beoogt het beperken van het aantal jongvee op het bedrijf en het realiseren van een jongere verantwoorde afkalfleeftijd.

- **Langleefbaarheid en vervangingspercentage**

De maatregel beoogt het algemeen streven naar het langer aanhouden van melkkoeien door verbeterde gezondheid en lager sterftepercentage.

Beide maatregelen spelen rechtstreeks in op de aantallen dieren en de opdeling ervan in de verschillende diercategorieën en kunnen ondersteund worden door een goede bedrijfsbegeleiding. Aandachtspunten zijn diergezondheid en inname van leeggekomen plaatsen (minder jongvee nodig) door volwassen dieren.

Andere fiches, met directe of indirecte impact op de methaanemissies, zijn in opmaak.

2.2.3 WG voedermanagement

BFA is voorzitter van deze werkgroep die driemaal bijeengekomen is in 2019.

De werkgroep onderzoekt potentiële maatregelen op niveau van voedermanagement met name samenstelling van voeders, voedersupplementen, ... die een impact kunnen hebben op de enterische emissies bij de verschillende diercategorieën.

Overzicht van maatregelen op 1/1/2020.

WG voedermanagement	
Voorzitterschap: BFA	Overlegmomenten 2019: 3
Maatregel	Stand van zaken
3- NOP	Klaar voor wetenschappelijke werkgroep
Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad	Klaar voor wetenschappelijke werkgroep
Hopextract	Klaar voor wetenschappelijke werkgroep
Bierdruf en koolzaadschroot ter vervanging van sojaschroot	Klaar voor wetenschappelijke werkgroep
Nitraat als elektronenreceptor	Fiche in voorbereiding werkgroep
Mootral & bromine	Meer informatie verzamelen
Krachtvoeder/ruwvoeder	Literatuurstudie ILVO
Onverzadigde vetten	Literatuurstudie ILVO

Vier maatregelen werden voorgelegd aan de stuurgroep en werden ter advies bezorgd aan de ad hoc wetenschappelijke werkgroep.

Bierdruf-koolzaadschroot ter vervanging van sojaschroot

Maakt vandaag al deel uit van het voederrantsoen op sommige melkveebedrijven. De combinatie van bierdruf en koolzaadschroot kan de enterische emissies reduceren. Dit reductiepotentieel werd reeds bevestigd onder bepaalde proefomstandigheden. De WG geeft aan dat er potentieel zit om deze maatregel te implementeren in de sector. Tevens is er een belangrijke impact op de carbon footprint van melk omdat soja (afhankelijk van origine) in het rantsoen vervangen wordt door koolzaadschroot. Verder onderzoek is nog nodig naar het achterliggende werkingsmechanisme en het reductiepotentieel bij andere rantsoencombinaties.

Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad

Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad (onverzadigde vetten) wordt actueel al toegevoegd aan het voederrantsoen bij melkvee en vleesstieren. Door de aanwezigheid van onverzadigde vetzuren kan het gebruik van geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad de enterische emissies verminderen. Dit reductiepotentieel werd vastgesteld onder bepaalde proefomstandigheden. De WG geeft aan dat er potentieel zit in deze maatregel om te implementeren in de sector. Verder onderzoek is nog nodig naar het achterliggende werkingsmechanisme en het reductiepotentieel bij andere rantsoencombinaties.

3-NOP

3-nitrooxypropanol (3-NOP) is een voedersupplement dat de methaanvorming in de pens blokkeert. Het kan zowel via krachtvoeder als ruwvoeder toegediend worden. De methaanreductie is afhankelijk van de dosering. Momenteel is het nog niet op de markt verkrijgbaar en wacht het op de Europese goedkeuring. Positief is dat het toepasbaar is bij alle diercategorieën en voedersamenstellingen.

//

2.2.5 WG 5 monitoring en borging

Dept. LV is voorzitter van deze werkgroep, die éénmaal bijeengekomen is in 2019.

Monitoring wordt gezien als de vertaling van de maatregelen in de emissie-inventaris broeikasgassen die de uitstoot van broeikasgassen monitort en borging als controle of de maatregel effectief wordt toegepast op het bedrijf.

In tegenstelling tot andere sectoren waarbij er meestal een directe link is tussen de energiebron en de emissie ligt het in de landbouwsector veel complexer gezien het biologische karakter.

In een eerste fase werden de vier vooropgestelde voedermaatregelen uit de werkgroep Voedermanagement gescreend.

Het is gebleken dat het niet evident is voor de werkgroep om de eigenlijke vertaalslag te maken van de maatregelen naar de emissie-inventaris, hiervoor is verdere wetenschappelijke ondersteuning gevraagd.

2.2.6 WG 'ad hoc wetenschappelijke experts'

De stuurgroep besloot, op vraag van de WG monitoring en borging, een ad hoc werkgroep op te richten met een aantal wetenschappelijke experts (WUR, UGent, CRA Gembloux, ILVO, dept. LV) . Deze bekijkt het reductiepotentieel en de vertaalslag naar de emissie-inventaris.

De ad hoc werkgroep bekijkt meer concreet:

- ✓ De vertaalslag naar de emissie-inventaris. Op welke parameter grijpt het product in (vb. bruto energie of de methaanconversiefactor.)
- ✓ Verhouding van de dosis in het rantsoen en het bijhorend reductiepotentieel op basis van wetenschappelijke informatie (range van nuttige dosis versus te verwachten reductiepotentieel).
- ✓ Het emissiereductiepercentage bij het toepassen van verschillende maatregelen (inclusief de combinatie van verschillende voedermaatregelen) op éénzelfde bedrijf.

